

TŘI VÁNOČNÍ DÁRKY

Hana Marie Körnerová
Josef „Pepson“ Snětivý
Alexander Stainforth

TŘI VÁNOČNÍ DÁRKY

Hana Marie Körnerová
Josef „Pepson“ Snětivý
Alexander Stainforth

TŘI
VÁNOČNÍ
DÁRKY

© Hana Marie Körnerová, 2011

© Josef „Pepson“ Snětivý, 2011

© Alexander Stainforth, 2011

Editor © Josef „Pepson“ Snětivý, 2011

Photograph on cover © fotobanka Imagio.cz – TAK spol. s r.o., 2011

Photograph of Alexander Stainforth: Blanka Kovářová-Kašparová, 2011

Autorská práva fotografům, popřípadě dědicům vyhrazena.

Cover & Layout: © Alena Laňková, 2011

© Nakladatelství ČAS, 2011

ISBN 978-80-87470-41-1

HANA MARIE KÖRNEROVÁ

VÁNOČNÍ DÁREK

Vlak uháněl zasněženou krajinou, její neposkvrněnost – bílá a jiskřivá v odpoledním slunci – dráždila oči až k slzám.

V kupé bylo zima. Dívka naklánějící se k nepatrnému kruhovému průhledu uprostřed zamrzlého okna se odvrátila, opřela si hlavu o sedadlo a přetřela si pálící oči. To určitě ta jiskřivá bělost. Štiplavá stejně jako smutek. Ještě jednou si otřela oči, vyhnula se pohledům ostatních pasažérů a ze všech sil se snažila potlačit svíravý pocit v hrdle, vyvolaný polykanými slzami. Bylo to pořád horší. Čím déle trvala cesta a únava se stupňovala, tím těžší bylo překonat slabost.

Ostatní cestující spolu čas od času prohodili pár slov, dáma v koutě se téměř nepřetržitě bavila se svou společnicí, jen ona za celou cestu nepromluvila jediné slovo. Věděla, že tím vzbuzuje zvědavost, ale nedokázala se přimět, aby promluvila tou velmi těžkou řečí, jejíž slova se tak snadno vzpříčila v krku. Čeština byla matčina rodná řeč, z níž se kdysi v dětství naučila pár slov. Nikdy ji nenapadlo, že je bude potřebovat. Ani ve snu si neuměla představit, že by někdy mohla opustit domov, navždy odjet z Francie a vydat se do neznámé země, která se měla navždy stát jejím útočištěm.

Vlak zpomalil a posléze zastavil, dveře kupé se otvíraly, z peronu zaznívaly hlasy, ale slovům nerozuměla. Na velké plechové tabuli, houpající se ve větru, přečetla jméno stanice. Neuměla je vyslovit, ale znala je nazpaměť a vě-

děla, že k cíli zbývají pouhé dvě zastávky. Několikadenní vyčerpávající cesta se chýlila k závěru.

Dveře kupé se otevřely, dovnitř spolu s korpulentní dámou pronikl závan ledového větru a na podlahu se sneslo několik sněhových vloček, které rychle roztály a proměnily se ve špinavou kaluž.

Korpulentní dáma se usadila těsně k oknu a dívka tak přišla o jediné rozptýlení, které jí cesta nabízela - výhled kouskem nezamrzlého skla. Zavřela raději oči a nechala je tak po celou dobu, kdy si dáma vyměňovala obvyklé zdvořilostní věty s ostatními cestujícími. Většinu z nich rozuměla, byly to jednoduché fráze o počasí, mrazu a přicházejících Vánocích. Vánoce...

V posledních třech letech je trávivaly s matkou samy. Otec padl v září devatenáct set sedmnáct, několik měsíců potom, co ho povolali. Jí bylo právě sedmnáct let, stejně jako novému století. Nedokázala se s tím vyrovnat, nesla jeho smrt ještě mnohem hůř než matka. Otec ji hýčkal, byla jedináček a narodila se v době, kdy už rodiče v podobný zázrak ani nedoufali. Maminka byla mnohem mladší, otec si ji přivezl z ciziny v době, kdy už byl dávno zralým mužem, jí bylo pouhých osmnáct let. Často s úsměvem vzpomínala, jak se zamilovala a - nedbajíc na výhrůžky rodiny - hodila všechno za hlavu a odešla s ním do Francie.

„A šla bych ještě dál,“ říkala. „Až na kraj světa.“

To byla věta, kterou opakovala tenkrát. Kdysi, ve šťastných dobách. Po otcově smrti ji vyměnila za jinou:

„Nevím, jak bez něho dokážu žít.“

Nedokázala. Letos v létě onemocněla a z banálního nachlazení se vyklubal zápal plic.

„Ona vůbec nebojuje,“ říkával se starostlivou tváří lékař, který docházel do domu. „Vypadá to, jako by ani bojovat nechtěla. Nemá žádnou vůli k životu. Musíte ji víc povzbuzovat, jinak se neuzdraví!“

Žádné povzbuzování nepomohlo. Zemřela před měsícem, zesláblá, jako by v ní oheň života dohořel už dávno.

Dívka při té vzpomínce křečovitě sevřela ruce, schované v rukávníku, a ještě pevněji stiskla víčka, aby za nimi uvěznila slzy, které se jí draly do očí.

Nikdy nezapomene na strašné dny po otcově smrti, na přítomnost cizích lidí v domě, na pohřeb a na mamčinu nejlepší přítelkyni, která jí nabídla, že pro ni sežene místo guvernantky.

Uvažovala o té možnosti jako o jediné realitě, ale notář pověřený čtením závěti ji rychle vyvedl z omylu.

„Je vám dvacet let,“ řekl odmítavě, když mu nastínila, jak si představuje svou budoucnost. „Ještě rok nebudete plnoletá a nemůžete o sobě rozhodovat. Vaše matka vám stanočila poručníka a já zde mám jeho vyjádření, že souhlasí se všemi podmínkami a bere na sebe veškeré závazky.“

„Kdo je to?“ zeptala se s nepříjemným pocitem, že se děje něco, čemu se nedokáže bránit.

„Vaše teta Alžběta, mladší sestra vaší paní matky.“

„Ale o té já nic nevím,“ hlesla. „Nikdy jsem ji neviděla, ani nevím, kde žije.“

Notář se podíval do svých listin a pak poprvé vyslovil ono cize znějící jméno: „Podlesí“.

„Je to v Čechách,“ dodal na vysvětlenou. „Tam by teď měl být teď váš nový domov.“

Vyřizování všech formalit zabralo víc než měsíc, ale ona si přála, aby trvalo ještě mnohem déle. Aby se co nejvíc oddálil její odjezd do vyhnanství, neboť jak jinak mohla nazývat místo, kde si nepřála žít a kde lidé mluvili řečí, která jí připadala cizí?

Notář sehnal všechna potřebná povolení a zařídil prodej domu. Poslední týden v něm žila už jako host. Host v místech, kde strávila většinu života.

Několik dní před odjezdem jí přišel dopis. Psaný bezvadnou francouzštinou. Písmo neznala, ale styl byl vytríbený a obsah uklidňující. Neznámá teta Alžběta posílala instrukce na cestu a opakovaně tvrdila, že se na její příjezd těší.

Den před odjezdem začalo hustě sněžit a sníh provázel dívku po celou cestu Evropou. Pod jeho příkrovem se krajina zdála všude stejná. Chladná a smutná jako plátno na rubáš.

„Není vám něco?“

Teprve když hlas zopakoval větu podruhé, uvědomila si dívka, že otázka zřejmě patří jí. Tok vzpomínek se rázem přetrhl a ona byla zpátky v realitě, podtržené monotónním duněním vlakových kol.

Otevřela oči, dosud lesklé zadržovanými slzami, a pohlédla na dámu vedle sebe. V její tváři si přečetla starost

a účast, ne zvědavost jako u ostatních cestujících, a tak se pokusila o úsměv a zavrtěla hlavou. Vypravit ze staženého hrdla slova v řeči, kterou příliš neovládala, bylo v této chvíli nad její síly.

„Nemohu vám nějak pomoci?“ zeptala se dáma a účast v jejím hlase byla ještě patrnější.

Dívka znovu zavrtěla hlavou a její pokus o úsměv byl tentokrát mnohem zdařilejší.

Zastávka, kterou měla zapsánu jako cílovou, se jmenovala Lipová. Už doma si našla význam slov Lipová a Podlesí a ta dvě poetická jména ji poněkud smířila s cestou do neznáma.

Když vlak zastavil, sebrala příruční zavazadlo a zamířila k otevírajícím se dveřím kupé. Na schůdcích se ještě otočila. Všechny pohledy se upíraly na ni. Všechny zvědavé, jeden účastný. Těm prvním se mírně uklonila na pozdrav, tomu poslednímu kromě úklony věnovala i úsměv. Třetí úsměv toho dne.

Než za ní průvodčí zavřel dveře kupé, stačila ještě zaslechnout soucitná slova:

„Chudinka. Tak mladá a hezká, a - nemá!“

Ta věta jí nic neříkala, teprve o pár týdnů později se měla dovědět, co znamená.

Šla podél vlaku dopředu k poštovnímu vozu, odkud zřízcenci právě vykládali její zavazadla. Tři kufry, z toho jeden velký proutěný - to bylo všechno, co si přivázela z minulého života. Všechno, co ve věku dvaceti let tvořilo její majetek. Žalostná hromádka na nosičově vozíku.

Vlak zapískal, pohnul se kupředu a ona zůstala na peronu, z něhož se pomalu vytráceli lidé. Snažila se mezi těmi, co zůstali, objevit známou tvář. Tvář ženy, která by měla něco z mamčininy podoby. Drobnější, tmavovlasá, s velkýma tmavýma očima.

Nikdo takový tu nebyl. Několik žen, které předtím zahlédla u vchodu do nádražní budovy, už odešlo. Zůstali tři muži v zasněžených kloboucích a kabátech. Žádný z nich se nedíval jejím směrem. Otočila se ke zřízenci se zavazadly a pokrčila rameny. To, že by ji na nádraží nikdo nečekal, ji vůbec nenapadlo. Dlouhá nepohodlná cesta vyvrcholila jako ve zlém snu.

Nadechla se a pak odhodlaně zamířila k nádražní budově. V duchu si sumírovala větu, kterou se zeptá na cíl své cesty, Podlesí.

Než ji stačila dát dohromady, objevil se na konci peronu prostovlasý muž v rozepnutém kožichu. Spěchal a znepokojeně se rozhlížel. Když ji spatřil, v očích se mu objevila úleva. Došel až k ní, přátelsky se usmál a nejčistší francouzštinou s nepatrným cizím přízvukem řekl:

„Dobrý den, vy jste určitě Marguerita Belmontová. Dovolte mi, abych vás jako první přivítal na půdě vašeho nového domova. Jmenuji se Richard Dvořák.“

Když viděl, že nijak nereaguje, rychle pokračoval: „Vaše teta nemůže pro lehké nachlazení opustit dům, a tak mě pověřila, abych vás dovezl do Podlesí sám. Omlouvám se za zpoždění, nepočítal jsem s tím, že napadne tolik sněhu. Cesta je místy neprůjezdná, dvakrát jsem uvízl v závějích.“

Všiml si, jak se v ostrém větru, profukujícím prázdné kolejiště, choulí do cestovního pláště, a okamžitě změnil téma.

„Pojďte, zavedu vás k saním. Pořádně se zabalíte do kožešin, čeká nás ještě dlouhá cesta.“

Ráda ho poslechla, nohy ji zábly a ruce zastrčené do rukávniku byly studené jako led.

Před nádražím stály několikery sáně, některé s kočím, jiné prázdné. Koním stoupala od hlav pára a srážela se v drobných krystalcích na srsti a hřívách.

Muž zamířil k velkým, zánovně vypadajícím saním, zabalil dívku do kožešin, připravených na sedadle, a sám se vrátil do nádražní budovy, aby se postaral o její zavazadla.

Pokoušela se zahlédnout něco z okolí, ale budova nádraží stála až za městem a to teď pomalu mizelo v bílém příkrovu.

Muž se vrátil se zavazadly, řemeny je připevnil do zadu k saním, sedl si vedle dívky, zachumlané v kožešinách, a pobídl koně.

Cesta byla skutečně špatná a dlouhé jazyky navátého sněhu ji činily téměř nesjízdnou. Chumelilo stále silněji, okolní krajina, podle všeho rovná jako stůl, se propadala do bílého ticha, rušeného jen cinkotem rolniček.

Muž se několikrát obrátil k dívce s krátkou poznámkou, ale na skutečnou konverzaci nebylo ani pomýšlení, na to měl příliš práce s udržením saní na cestě.

Ve chvíli, kdy se Margueritě začalo zdát, že jízda nikdy neskončí, vylouply se z chumelenice obrysy prvních

domů. Tázavě se otočila ke svému průvodci. Souhlasně kývl a rukou, v níž držel bič, opsal velký oblouk.

„Jsme doma. Tohle je Podlesí.“

Z městečka spatřila jen dlouhou ulici, kterou vjeli na náměstí s Mariánským sloupem. Vpravo zahlédla věž kostela, vlevo radnici s hodinami ve štítě a s podloubím v průčelí. Ulice vedoucí z náměstí se mírně svažovala, domy tu nebyly tak namačkané na sobě a vypadaly mnohem blahobytněji. Všechny měly zahradu obehnanou buď tepanými mřížemi, nebo zdí ze světlého kamene.

Saně projely jedinou otevřenou bránou, opsaly půlkruh a zastavily před krytým vchodem.

Do vánice vyběhly dvě postavy zachumlané do vlňáků, pomohly dívce ze saní a odváděly ji do domu. Obrátila se, aby poděkovala svému průvodci, ale ten už byl otočen zády a pobízel koně k posledním metrům cesty.

Hala domu byla příjemně vyhřátá, ze dvou postav zachumlaných do vlňáků se vyklubaly mladé služky v tmavých šatech a bílých zástěrách, které obratně vyprostily dívku z kožešin i cestovního pláště a odebraly jí klobouk. Neustále se usmívaly, ale hovořily tak rychle, že jim nerozuměla ani slovo. V rozpacích se usmívala také a nechala sebou manipulovat jako loutka. Úsměv jí ztuhl až ve chvíli, kdy spatřila ženu sestupující po schodišti. Okamžitě pochopila, kdo to je, i když mezi ní a matkou neexistovala prakticky žádná podoba. Uvědomila si, že celou dobu podvědomě očekávala drobnou ženu, tmavovlasou a tmavookou, jako byla matka.

Teta Alžběta byla vysoká, světlavlasá a její oči v bledém, poněkud odulém obličejí měly světle modrou, průhlednou barvu. Vypadaly bezvýrazně a Marguerita poněkud zaváhala, než vykročila blíž. Teta zůstala stát na posledním schodu a děvče muselo pořádně zvednout hlavu, aby jí mohlo pohlédnout do tváře.

„Vítám tě.“ Hlas byl mdlý a bezvýrazný stejně jako oči, ruka měkká a trochu vlhká.

Teta promluvila česky a děvče jí proto česky odpovědělo: „Děkuji.“

Bylo to první české slovo, které od příjezdu na nádraží pronesla, a dobře si všimla, jak jeho silný francouzský přízvuk tetu zarazil.

„Doufám, že tě Karolína naučila mluvit česky!“

Bylo to spíše konstatování než otázka, a Marguerita si připadala provinile, když musela odpovědět.

„Jen velmi málo.“

„No to je dost velká komplikace! Já francouzsky neumím a pochybuju, že bych se to ještě chtěla učit. Pokud se spolu máme domluvit, budeš se muset naučit česky!“

„Ale - psala jste mi přece dopis, domnívala jsem se...“

Dveře haly se otevřely, ledový závan větru rozvlnil závěsy a přivál dovnitř několik sněhových vloček. Vešel Margueritin průvodce, tvář měl zčervenatou mrazem, ve vlasech a na límci kožichu mu tál sníh. Samozřejmě, s jakou vstoupil, dívku překvapila, celou cestu se domnívala, že je to tetin zaměstnanec, nepovažovala ho sice za vozku, ale nejvýš za správce.

Shodil kožich, dlaní si smetl tající sníh z vlasů a pohlédl směrem k oběma ženám. Zřejmě zaslechl dívčina poslední slova, protože řekl:

„Ten dopis jsem psal já, vaše teta mi ho pouze diktovala.“

Žena na schodech si skousla ret, jako by chtěla cosi dodat, ale na poslední chvíli si to rozmyslela. Chvíli s ne-skrývanou zlostí sledovala muže u dveří, ale protože si jí nevšímal, pokrčila rameny a obrátila se k čekající dívce.

„Půjdeme do salonu!“ Sestoupila z posledního schodu a zamířila nalevo od hlavního schodiště. „Na něj čekat nebudeme,“ kývla hlavou k muži, který u dveří polohlasně rozmloval se sluhou. „Přijde, až bude sám chtít. Na zdvořilost si moc nepotrpí.“ Z jejího hlasu znělo pohrdání.

Zaskočená Marguerita počkala, než zašly za roh, a pak se teprve zeptala:

„Kdo to je?“

Žena se k ní prudce otočila.

„Jak to – kdo? Cožpak on se ti nepředstavil? No samozřejmě, to je mu podobné. Dobré vychování nikdy nebylo jeho silnou stránkou!“

Na okamžik pevně semkla rty a ve chvíli, kdy se z haly ozvaly přibližující se rázné kroky, dodala:

„To je můj manžel. Tvůj strýc Richard.“

Nevšímla si dívčina ohromeného pohledu, otočila se a pokračovala v cestě k otevřeným dveřím salonu. Marguerita ji následovala s užaslým výrazem ve tváři.

Už první večer bylo zřejmé, že v tomto domě není všechno tak, jak by mělo být. I když Marguerita rozuměla sotva čtvrtině pronášených slov, jen těžko jí mohl uniknout jejich břit. Ti dva spolu nehovořili, ale odsekováli si. Vládlo mezi nimi téměř hmatatelné napětí, které otravovalo ovzduší v domě a přenášelo se i na personál. Dívce se podstatně ulevilo, když po půlhodině strávené v jejich společnosti mohla odejít do svého pokoje, aby dohlédla na vybalování zavazadel a převlékla se k večeři.

Služebné ji brzy opustily a ona, jako by na ni teprve teď dopadla veškerá únava z dlouhé cesty, sklouzla do křesla a malomyslně složila ruce do klína. Jak tady budu žít? napadlo ji. Je to ještě daleko horší, než jsem čekala.

Nemohla se zbavit myšlenky na ty dva dole v saloně. Dva cizí lidé. Cizí pro ni, cizí jeden pro druhého. Byli tak nesourodý pár, že to přímo bilo do očí. Snažila se vzpomenout, co o tetě Alžbětě vyprávěla matka, ale hlavu měla bolavou vyčerpáním a únavou. Věděla jen, že matčina sestra byla asi o patnáct let mladší, znamenalo to, že jí je něco přes třicet. Strýc vypadal ještě mladší, ale v tom jejich nesourodost nespočívala.

Když s nimi později seděla v jídelně u velkého stolu a kradmo je pozorovala, uvědomila si, v čem jsou rozdílní. Alžběta byla ryze městská žena, přizpůsobená životu na vysokých kobercích a měkkých divanech. On se do jejího prostředí nehodil. Pochopila, proč ho při prvním setkání považovala za správce. Měl v sobě cosi venkovského. Bylo to v chůzi, v držení ramen, v gestu, jímž pobízel na

cestě koně, v pohybu, kterým zvedal sklenici k ústům... Nehodil se na plyšové koberce a divany vystlané polštáři. K němu patřil venkovský dům. Kamenná klenba, stropy s obrovským trámovým, začernalým stářím, masivní dubový nábytek a dláždění. Prostor a proudící vzduch.

Napadlo ji, že si je toho nejspíš vědom a že se dokonce úmyslně chová tak, aby vzájemný nepoměr ještě vynikl. Očividně neměl rád prostředí, jímž se jeho žena obklopila.

Z myšlenek ji vytrhl až tetin netrpělivý hlas. Nechala si zopakovat otázku a pak se na ni svou klopýtavou češtinou snažila odpovědět.

„Takhle by to nešlo,“ přerušila ji teta, aniž vyčkala konce věty. „Hned zítra se začneš učit česky. Opatřím ti nějaké knihy a Richard na tebe dohlédne. Stejně nemá nic pořádného na práci!“

Znělo to štiplavě a dívka koutkem oka zahlédla, jak muž pevněji stiskl rty a sevřel sklenici tak silně, že mu vystoupily klouby na ruce. Neřekl nic a teta ani žádnou odpověď neočekávala. Byla zvyklá dávat rozkazy a počítala s tím, že je ostatní budou bez odmlouvání plnit.

„A ještě něco,“ pokračovala stejným tónem. „Nepřeji si, abys mě oslovovala ,teto‘. Jsi jenom o pár let mladší než já, vypadá to směšně. Budeš mi říkat ,Alžběto‘.“

Na okamžik se zamračila, jak jí hlavou bleskla další myšlenka, a pak rezolutně doslovila svou vůli:

„A ty už nebudeš Marguerita,“ pozměnila její jméno špatnou výslovností, „ale Markéta. Pěkně po našem. A až

se trošku naučíš mluvit, představím tě zdejší společnosti. Dřív ne! Do konce adventu zbývají ještě dva týdny, pak máme svátky..." Zarazila se, v duchu počítala a pak rezolutně dodala:

„Myslím, že to do začátku sezony docela dobře zvládneš!“

„Pokusím se,“ řekla Marguerita mdle. Cítila, jak se jí zavírají oči, dnešní večer byl dlouhý a únavný. Toužila po tom, aby ji už konečně nechali na pokoji a ve svých štiplavých výpadech pokračovali bez ní. Chtěla být od nich co nejdál, měla silný pocit, že si nemůže oblíbit ani jednoho z nich.

Alžběta si zřejmě všimla, jak se marně snaží udržet padající víčka, přerušila řeč v půli a vstala.

„Myslím, že bychom měli jít spát,“ řekla rezolutně. „Dnešní den byl velmi dlouhý.“

Marguerita se s úlevou zvedla a poprvé za celý večer pohlédla na tetu s vděčností v očích.

O čtvrt hodiny později už tvrdě spala. Venku za okny nepřetržitě padal sníh, který oslepil všechna okna a zakryl poslední stopy jejího příjezdu.

Pouhý týden stačil Margueritě na to, aby pochopila, jak vypadá život v domě a jak složité jsou vztahy lidí v něm. Skládala si je jako mozaiku z kusých Alžbětiných po-